

Gwers 2

**Metadata - Chwilio am
Nodwydd mewn tas wair**

Canllaw hwylus i hawlfraint a metadata

Mae'r cynlluniau gwersi hyn yn darparu gweithgareddau cam wrth gam i arwain disgyblion drwy'r ystyriaethau a'r penderfyniadau y mae'n rhaid iddyn nhw eu gwneud cyn cyhoeddi delwedd, fideo neu recordiad sain ar lein. Mae'r gwersi'n dechrau yn syml, gan osgoi materion trwyddedu cymhleth, yna cyflwynir elfennau mwy cymhleth.

Rydym wedi cynllunio'r 6 gwers hyn i helpu disgyblion i ddatblygu eu sgiliau digidol yn y meysydd a amlinellir yn y **Fframwaith Cymhwysedd Digidol**, gan ganolbwyntio'n benodol ar hawlfraint a metadata. Ar ddechrau pob cynllun gwers rydym yn nodi **Llinynnau ac Elfennau'r Fframwaith Cymhwysedd Digidol** sy'n cael eu cwmpasu.

Mae gwersi 1-3 wedi'u hanelu at Gyfnod Allweddol 2 ac maen nhw'n helpu disgyblion i gael dealltwriaeth sylfaenol o fetadata a hawlfraint.

Mae gwersi 4-6 wedi'i hanelu at Gyfnod Allweddol 3 ac yn edrych ar rôl hawlfraint wrth ddefnyddio gwaith creadigol pobl eraill ac wrth ddefnyddio ffotograffau o bobl. Gall rhywfaint o'r wybodaeth yng ngwersi 4 - 6 fod yn ddefnyddiol ac yn ddiddorol i ddisgyblion Cyfnod Allweddol 2 hefyd.

Cyn i chi ddechrau

- Mae Casgliad y Werin Cymru yn wefan llawn ffotograffau, dogfennau, fideos a straeon diddorol am hanes, diwylliant a phobl Cymru
- I gael gwybodaeth am hyn ewch i'r adran Blwch Offer i Athrawon sy'n dangos sut i gofrestru a sut y gall disgyblion ddefnyddio'r wefan i wella eu sgiliau cymhwysedd digidol **www.casgliadywerin.cymru/addysg/digidol**
- Mae'r sgiliau a ddatblygir wrth greu cyfrif ac uwchlwytho eitemau i wefan Casgliad y Werin Cymru yn cyfateb yn fanwl â llawer o ofynion y Fframwaith Cymhwysedd Digidol. Dysgwch sut i uwchlwytho eitemau a chreu casgliadau gan ddefnyddio ein canllawiau hawdd eu dilyn i ddefnyddwyr **www.casgliadywerin.cymru/content/y-ganolfan-gymorth**

Metadata - Chwilio am Nodwydd mewn tas wair

Amcan y Wers:

Deall beth yw metadata a pham
mae ei angen arnom

Fframwaith Cymhwysedd Digidol

Cyfnod Allweddol 2

Dinasyddiaeth: 1.1 Hunaniaeth, delwedd ac enw da

Negeseuon Allweddol

- Metadata yw'r wybodaeth y gallwch ei hatodi i waith creadigol er mwyn ei ddisgrifio
- Mae biliynau lawer o ddelweddau ar lein! Mae chwilio am ddelwedd heb fetadata da yn debyg i chwilio am nodwydd mewn tas wair
- Mae metadata da sy'n addas i'w ychwanegu yn cynnwys eich enw, teitl, y dyddiad a'r lleoliad - Pwy, Beth, Pryd a Lle
- Gall Metadata ddangos mai chi yw perchennog gwaith creadigol
- Mae 'allweddeiriau' neu 'tagiau' yn fath o fetadata y gallwch chi eu hychwanegu at eich gwaith er mwyn helpu pobl i chwilio amdano ar y rhyngwrwyd

Gwybodaeth Ychwanegol

- Mae dwy ddogfen ychwanegol sy'n cefnogi'r wers hon; **Templed Metadata ac Enghraifft o Fetadata Da**. Gallwch ddod o hyd i'r rhain ar ddiwedd y wers hon
- Rydym wedi creu cwis ar Hwb i'ch helpu i asesu gwybodaeth a sgiliau eich disgyblion ar ôl iddyn nhw gwblhau'r wers hon. [Cwis Gwers 2 - Beth yw metadata?](#)
- Data am ddata yw metadata. Er enghraifft, mae ffotograff yn ddarn o ddata. Mae metadata'r ffotograff hwnnw yn rhoi gwybodaeth ychwanegol i chi am y ffotograff. Gallai gynnwys enw'r ffotograffydd, disgrifiad o'r llun, y dyddiad a'r lleoliad, h.y. pwy, beth, pryd a ble
- Gall delwedd ddigidol gynnwys metadata ychwanegol yn cynnwys fformat y ddelwedd, ei maint, ei chydraniad, ac ati.
- Mae metadata yn bwysig iawn yn yr oes ddigidol, ond mae'n bwysig yn y byd analog hefyd. Cyn yr oes ddigidol byddai catalogau cardiau llyfrgelloedd yn defnyddio metadata.

Byddai metadata llyfr yn cynnwys teitl, awdur, blwyddyn gyhoeddi, cyhoeddwr a phwnc y gyfrol

- Mae allweddeiriau yn ei gwneud hi'n haws i bobl ganfod eich gwaith creadigol ar lein oherwydd bod pob llyfrgell delweddau a chwiliadau ar-lein yn tueddu i ddefnyddio'r un allweddeiriau
- Bydd y wers hon yn para tuag 1 awr

Tasg 1

Rhowch y darluniau a wnaeth y disgyblion yng Ngwers 1; tasg 1 ar y bwrdd. Gofynnwch i'r disgyblion gymysgu'r holl ddelweddau yna gofynnwch iddyn nhw ddod o hyd i'w darlun eu hunain. Dywedwch yn gyflym mai chi sy'n berchen ar rai o'r delweddau ac ewch â nhw ymaith.

Cwestiynau:

- A oedd yn anodd dod o hyd i'ch delwedd chi?
- Sut allwch chi brofi mai chi sydd berchen y ddelwedd?
- Wnaethoch chi roi eich enw ar y llun?
- Wnaeth unrhyw un eich gweld chi'n creu'r llun?
- Sut fyddech chi'n teimlo pe bai rhywun yn mynd â'ch llun neu pe bai rhywun arall yn honni mai nhw wnaeth ei greu?

Tasg 2

Gofynnwch i'r myfyrwyr roi'r holl ddelweddau ar y bwrdd eto, ond y tro hwn gofynnwch iddyn nhw ddychmygu bod y delweddau, pan fyddan nhw'n eu rhoi ar y bwrdd, yn cael eu huwchlwytho i'r rhyngwyd.

Cwestiynau:

- Sut allwch chi ganfod eich delwedd?
- Dyfalwch faint o ganlyniadau y bydd y rhyngrwyd yn eu dangos ar gyfer eich tref leol?

Gwnewch chwiliad o'r rhyngrwyd i weld faint o ganlyniadau fydd yn ymddangos pan fyddwch yn rhoi enw eich tref leol. Dywedwch wrth eich disgyblion yr amcangyfrifir bod biliynau lawer o ddelweddau ar lein.

Cwestiynau:

- Nawr eich bod yn gwybod faint o ganlyniadau sy'n ymddangos, ydych chi'n meddwl y byddai'n anoddach neu'n haws chwilio am eich delwedd ar y we? (fel chwilio am nodwydd mewn tas wair)
- Ydych chi erioed wedi uwchlwytho delwedd?
- Ydych chi erioed wedi defnyddio delwedd o'r we i wneud unrhyw beth?
- Sut ydych chi'n meddwl y gallech wneud eich delwedd yn fwy chwiliadwy?

Tasg 3

Eglurwch fod metadata yn wybodaeth y gallwch ei hatodi i'ch llun er mwyn ei ddisgrifio. Bydd yn ei gwneud yn haws ei ganfod ar y rhyngrwyd a bydd hefyd yn profi mai chi yw perchennog y ddelwedd. Gan fod biliynau o ddelweddau ar lein mae chwilio am ddelwedd heb fetadata da yn debyg i chwilio am nodwydd mewn tas wair

Dangoswch yr **Enghraifft o Fetadata Da** i'r disgyblion.

Esboniwch :

- Os ydych wedi labelu eich delwedd gyda Pwy? Beth? Ble? Pryd? yna bydd yn llawer haws dod o hyd iddi ar lein
- Mae 'allweddeiriau' neu 'tagiau' yn eiriau y gallwch chi eu hychwanegu at eich gwaith er mwyn helpu pobl i chwilio amdano ar y rhyngrwyd. Math o fetadata yw allweddeiriau

Tasg 4

Dosbarthwch y **Templed Metadata**. Defnyddiwch y 'daflen i athrawon' yn y templed metadata i esbonio i'r dosbarth beth yw ystyr yr holl feysydd gwahanol. Bydd y templed hwn yn dwyn ynghyd yr holl fetadata a'r wybodaeth hawlfraint y bydd angen i chi eu huwchlwytho'n gywir i wefan Casgliad y Werin Cymru.

Gofynnwch i'r disgyblion gwblhau'r templed gyda'r metadata a'r wybodaeth hawlfraint cywir ar gyfer eu delwedd. Atodwch y **Templed Metadata** i'w delwedd (gyda chlip papur neu stwffwl) a'u cadw'n ddiogel. Efallai y byddwch yn dewis defnyddio'r ddelwedd a'r wybodaeth hon yng ngwers 3.

Tasg 5

Gofynnwch i'r disgyblion gwblhau'r cwis rhestr chwarae Hwb hwn i brofi eu gwybodaeth [Cwis Gwers 2 - Beth yw metadata?](#)

Templed Metadata

Metadata Sylfaenol

Teitl:

Disgrifiad:

.....

.....

Perchennog Presennol:

Crëwr Gwreiddiol:

Tagiau:

Gwybodaeth am Hawlfraint (Trwyddedu)

Math o hawl:.....

Deiliad yr hawl:.....

Dyddiad yr hawl:.....

Templed Metadata

Disgrifiadau i Athrawon

Teitl: Ysgrifennwch **beth** yma. Cadwch o'n fyr ac yn berthnasol.

Disgrifiad: Ysgrifennwch **pwyl, beth, pryd a ble** yma. Disgrifiwch yr hyn ydych chi'n ei weld neu glywed. Meddyliwch hefyd **pam** bod yr eitem hon yn ddiddorol.

Perchennog Presennol: Y person sy'n berchen ar y gwaith ar hyn o bryd (e.e. y disgybl neu'r ysgol).

Crëwr Gwreiddiol: Y person wnaeth greu'r gwaith creadigol (e.e. y disgybl)

Tagiau: Geiriau i ychwanegu at eich gwaith i helpu pobl i chwilio amdano ar y we.

Math o hawl: Hawlfraint fel arfer. Mae mathau eraill o hawl yn cynnwys hawliau perfformio a hawliau dylunio.

Deiliad yr hawl: Y person sy'n berchen yr hawlfraint, fel arfer y crëwr.

Dyddiad yr hawl: Y dyddiad y cafodd y gwaith ei greu.

Metadata Dda

Metadata yw'r wybodaeth neu'r geiriau sy'n cael eu defnyddio i ddisgrifio gwaith creadigol ar-lein. Mae pob delwedd, fideo, clip sain neu ddogfen angen metadata. Mae'r wybodaeth hon yn helpu i grwpio eich gwaith gydag eitemau tebyg eraill. Mae metadata yn helpu pobl i ddod o hyd i'ch gwaith wrth chwilio ar-lein.

Pwy

Beth

Pryd

Ble

Teitl: Ysgrifennwch **beth** yma. Cadwch o'n fyr ac yn berthnasol.

Disgrifiad: Ysgrifennwch **pwyl, beth, pryd a ble** yma. Disgrifiwch yr hyn ydych chi'n ei weld neu glywed. Meddyliwch hefyd pam bod yr eitem hon yn ddiddorol.

Enghraifft

Atgynhyrchiad o fasg Rhufeinig

Atgynhyrchiad o **fasg** a wisgwyd gan y marchoglu yn ystod arddangosfeydd yn Amgueddfa Leng Rufeinig Cymru. Roedd masgiau fel hyn yn cael eu gwisgo gan farchoglu'r Rhufeiniaid yn ystod arddangosfeydd mewn llefydd fel yr **amffitheatr yng Nghaerllion**.

Yn ystod y Satwrnalia, roedd **Rhufeiniaid** yn diddanu eu hunain gyda gemau a dis, ond hefyd gyda digwyddiadau fel ymladd gladiatoriaid yn yr amffitheatr. Gwrthrych wedi eu dewis gan [Ysgol Somerton](#) i gyd-fynd gyda'u fidio am y Satwrnalia. Roedd hyn yn rhan o'r Diwrnod Meddiannu 'Kids in Museums' **2016** yn yr Amgueddfa Leng Rufeinig Cymru.